

g 11 31 Joegosl

Ministerie van Defensie
Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

- Aan:
Zie verzendlijst

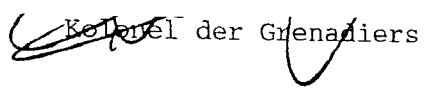
Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 318 79 51

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/92/095/2798	20 juli 1992

Onderwerp
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 52/92)

- Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in de voormalige Joegoslavische federatie.
- Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28	318 6634
	's-Gravenhage	

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/92/095/2798, d.d. 20 juli 1992

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v. AMAD

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

52/92

(Afgesloten 201200 JUL 1992)

Bosnië-Herzegovina

In het kader van de vredesbesprekingen in Londen onder auspiciën van Lord Carrington zijn de leiders van de drie belangrijkste bevolkingsgroepen in Bosnië-Herzegovina het afgelopen weekeinde formeel een nieuw staakt-het-vuren overeengekomen, dat zondagavond is ingegaan. Daarbij werd aangetekend dat de partijen zelfs niet gewapenderhand mogen reageren op provocaties. Verder hebben zij ingestemd met de terugkeer van alle vluchtelingen, vrij persoonsverkeer in de republiek, het onder internationaal toezicht plaatsen van alle zware wapens (inclusief gevechtsvliegtuigen) en onderhandelingen over een nieuwe Grondwet en staatsstructuur van Bosnië-Herzegovina eind juli.

Met betrekking tot het onder internationaal toezicht plaatsen van de gevechtsvliegtuigen is vermeldenswaard dat de JNA stelt dat alle vliegtuigen die zijn ingezet bij gevechten in Bosnië-Herzegovina afkomstig zijn van het vliegveld Banja Luka. Deze zouden derhalve ook onder internationaal toezicht moeten worden geplaatst. Het betreft hier vliegtuigen van de types GALEB/JASTREB en ORAO die vroeger gesubordineerd waren aan de JNA-luchtstrijdkrachten, maar na de formele terugtrekking van de JNA uit Bosnië-Herzegovina zijn overgedragen aan de Servische autoriteiten in (het westen van) de republiek. Aard en aantal van de waargenomen missies geven echter aan dat hierbij ook vliegtuigen uit "Joegoslavië" zelf betrokken moeten zijn geweest en dat de vluchtleiding heeft plaatsgevonden vanuit Belgrado. Daarnaast is onduidelijk hoe het onderhoud van de vliegtuigen in Bosnië-Herzegovina kan geschieden zonder hulp vanuit "Joegoslavië". Opmerkelijk is dat de commandant van de "Servische" luchtstrijdkrachten in Bosnië-Herzegovina, in tegenstelling tot zijn ambtgenoot van de landstrijdkrachten, Mladic, niet formeel is ontslagen uit de JNA.

De in Londen gemaakte afspraken zouden zijn gebaseerd op een initiatief van de Servische leider Karadzic. Reeds afgelopen week had deze gesteld de bevelhebber van de Servische troepen in Bosnië-Herzegovina, de voormalige JNA-generaal Mladic, te hebben opgedragen alle Serviërs rond de door hen belegerde, door Moslims gedomineerde stad Gorazde onder zijn gezag te brengen en het vuren voor twee weken te staken, "zelfs indien de Moslims blijven vuren". Mladic heeft inmiddels verklaard dat aan dit bevel is gehoorzaamd, ondanks een offensief van "Moslim-fundamentalisten" in de regio. Hij stelde echter dat zijn troepen geen onnodige verliezen zullen tolereren.

De Moslims lijken (eveneens) weinig vertrouwen te hebben in het bestand. De onderhandelaar voor de Moslims, de Bosnische minister van Buitenlandse Zaken Silajdzic, verklaarde reeds vooraf dat er geen enkele reden was om aan te nemen dat de Serviërs zich ditmaal aan de afspraken zouden houden. Ook zijn ambtgenoot van Defensie Doko stelde dat de Bosnische regeringsstrijdkrachten, die voornamelijk uit Moslims bestaan, zich aan het bestand zullen houden, maar wel zullen reageren op provocaties. Dit laatste staat haaks op de in Londen gemaakte afspraken.

De genoemde afspraken hebben tot op heden niet geleid tot een afname in de gevechten. De beschietingen rond Sarajevo hielden aan; VN-functionarissen stelden dat alle partijen in zekere mate verantwoordelijk waren voor incidenten. De situatie rond het vliegveld van de stad was maandagochtend zo gespannen dat het VN-bevel de aanvoer van hulpgoederen heeft opgeschort. Zware gevechten werden ook gemeld uit Gorazde, waaraan volgens Kroatische meldingen werd deelgenomen door JNA-eenheden die met tanks zouden zijn geïnfiltreerd vanuit Uzice (Servië). Daarnaast vond strijd plaats rond een aantal steden in het noorden en midden van Bosnië-Herzegovina. Hoewel de Kroatische media stelden dat Kroaten en Moslims op een aantal plaatsen Servische aanvallen hebben afgeslagen, zijn er geen betrouwbare berichten beschikbaar over het verloop van de strijd.

Het vredesinitiatief van Karadzic staat haaks op de beschuldigingen van met name Silajdzic dat juist de Serviërs verantwoordelijk zijn voor voortdurende bestandsschendingen. Vermoedelijk heeft de actie van Karadzic vooral tot doel het internationale aanzien van de Serviërs te verbeteren. Opmerkelijk is het bevel van Karadzic aan Mladic om alle Serviërs onder zijn bevel te plaatsen. Dit kan erop wijzen dat bepaalde Servische gevechtsgroepen zich nog steeds aan zijn gezag onttrekken. Het is echter evenmin uitgesloten dat Karadzic hiermee al op voorhand een eventueel voortduren van de gevechten bij Gorazde wil rechtvaardigen. Ook de verwijzing van Mladic naar "Moslim-fundamentalisten" wijst in die richting.

Hoewel deze gevechten het uiterst twijfelachtig maken of de overige afspraken nog zullen worden uitgevoerd, zijn de onderhandelaars in Londen in beginsel overeengekomen op 27 juli te gaan onderhandelen over de politieke toekomst van Bosnië-Herzegovina. Karadzic sprak voorkeur uit voor de vorming op etnische basis van drie "constituerende eenheden" in Bosnië-Herzegovina. De Kroatische onderhandelaar Boban liet zich in soortgelijke bewoordingen uit. Zij onderstreepten dat dit streven in hun visie niet strijdig is met de onafhankelijkheid van Bosnië-Herzegovina binnen de bestaande grenzen.

Silajdzic pleitte in Londen opnieuw voor een eenheidsstaat in Bosnië-Herzegovina. De Bosnische regering heeft het afgelopen weekeinde een ontwerpplan gepresenteerd dat voorziet in een zekere decentralisering van gezag in Bosnië-Herzegovina. Het ontwerp is bedoeld als een concessie aan de Kroaten en Serviërs, maar waarschijnlijk voor hen niet aanvaardbaar.

De onlangs benoemde president van "Joegoslavië", Cosic, heeft in een interview gesteld dat de opdeling van Bosnië-Herzegovina de enige mogelijkheid vormt om de strijd in die republiek te beëindigen. Hij pleitte voor de vorming van drie kantons langs etnische lijnen, waarbinnen de drie bevolkingsgroepen zich gelijkkelijk beschermd kunnen voelen. Hoewel een en ander volgens Cosic kon geschieden met behoud van de territoriale integriteit van Bosnië-Herzegovina en hij niet uitweidde over de grenzen van de kantons, lijkt hij impliciet toch de pogingen van Kroaten en Serviërs te steunen om deze verdeling tot stand te brengen ten koste van met name de Moslims, die met de helft van de bevolking nog slechts 10% van het grondgebied beheersen.

Hoewel Serviërs en Kroaten zeggen in te stemmen met behoud van de staatkundige eenheid van Bosnië-Herzegovina, houdt dit waarschijnlijk vooral verband met het feit dat die republiek inmiddels internationaal is erkend, zodat geen van de partijen het zich politiek kan veroorloven zich openlijk voor afscheiding en ontbinding van de Bosnische staatkundige eenheid uit te spreken. Er is echter geen reden om aan te nemen dat met name de Bosnische Kroaten hun streven naar aansluiting van de door hen gedomineerde gebieden bij Kroatië hebben opgegeven.

De Servische gebieden in die republiek hebben zich reeds formeel onafhankelijk verklaard; aansluiting bij Servië blijft eveneens een (theoretische) optie, al wordt hiervan momenteel noch door de Servische regering, noch door de Servische autoriteiten in Bosnië-Herzegovina gewag gemaakt.

Vorige week is de plaats Bihac in het westen van Bosnië-Herzegovina beschoten door Servische artillerie die was opgesteld in de Kroatische UNPA-Zuid (Krajina). Indien bevestigd, onderstreept dit dat er ondanks de terugtrekking uit de UNPA's nog steeds Servische wapens in het gebied aanwezig zijn. De dreiging tegen Kroatische doelen in Kroatië en Bosnië-Herzegovina zal overigens ook na voltooiing van de terugtrekkingsoperatie uit de UNPA's vermoedelijk niet verminderen. Een groot deel van de Servische artillerie zal naar verwachting naar Bosnië worden teruggetrokken, van waaruit zij niet alleen opnieuw doelen in Kroatië onder vuur zou kunnen nemen, maar ook ingezet kan worden in de gevechten in Bosnië-Herzegovina.

Servië/Montenegro

De "Joegoslavische" premier Panic heeft het afgelopen weekeinde een bezoek gebracht aan Sarajevo. Bij een onderhoud met de Bosnische premier Izetbegovic onderstreepte hij dat de "Joegoslavische en Servische kant" altijd bereid is deze oorlog te beëindigen en hij stelde hiertoe nieuwe, directe onderhandelingen voor. Later tekende hij aan dat hij Izetbegovic slechts weinig bedenktijd had gegeven en hij suggereerde dat een weigering erop zou wijzen dat Izetbegovic de oorlog wilde laten voortduren.

Mogelijk beoogt Panic met zijn uitspraken een doorbraak in de politieke impasse de bewerkstelligen. Zijn uitlatingen gaan echter voorbij aan de ernstige twijfels bij de Moslim-onderhandelaars ten aanzien van de oprechtheid van de Serviërs en aan het feit dat de militaire situatie voor de Moslims zeer ongunstig is. Derhalve kan zijn dreigement aan het adres van Izetbegovic ook als een provocatie werken. Panic's feitelijke ultimatum kan het gevolg zijn van zijn zeer beperkte politieke ervaring, maar het is ook mogelijk dat hij in feite de Serviërs een rechtvaardiging voor het voortzetten van de strijd in Bosnië-Herzegovina wil verschaffen. In dit verband dient er nogmaals op gewezen te worden dat de feitelijke machtsverhoudingen tussen Panic (die ook de post van federaal minister van Defensie op zich heeft genomen), de "Joegoslavische" president Cosic, de socialistische machthebbers in Servië en Montenegro en de "Joegoslavische" legerleiding nog zeer onduidelijk zijn. Zowel Panic als Cosic hebben recentelijk enkele uitspraken gedaan die haaks staan op het tot nu toe door Servië en Montenegro gevoerde beleid, maar de concrete politieke betekenis ervan is nog steeds onzeker. Vooralsnog moet worden aangenomen dat Panic niet over de machtsmiddelen beschikt om zijn beoogde beleid uit te voeren tegen de wil van de Servische en Montenegrijnse regering.

Kosovo

De "president" van de door Servië onderdrukte Albanese meerderheid in de voormalige autonome provincie Kosovo, Rugova, heeft de afgelopen dagen een bezoek gebracht aan Griekenland. Hierbij sprak hij zich opnieuw uit voor onafhankelijkheid voor Kosovo, dat in zijn visie een stabiliserende factor zou kunnen vormen tussen Servië en Albanië. Hij verzocht de Griekse autoriteiten te bemiddelen tussen zijn regering en Servië. Hoewel Griekenland er groot belang bij heeft een uitbarsting van geweld in Kosovo, met mogelijke betrokkenheid van de Griekse buurlanden Macedonië, Bulgarije en Albanië, te voorkomen, onderhoudt het, ondanks de internationale isolatie van Servië, tamelijk goede betrekkingen met dat land. Het zal deze relatie niet willen verstoren door te pleiten voor zelfbeschikkingsrecht voor Kosovo, dat de Servische autoriteiten krachtig van de hand wijzen.

Kroatië

Ook in Kroatië blijft sprake van een gespannen situatie. De Kroatische media maken geregeld melding van Servische beschietingen op de havenstad Dubrovnik. Daarnaast hebben zij het afgelopen weekeinde gesteld dat Servische gevechtsgroepen, gesteund door JNA-eenheden, een aanval hebben uitgevoerd op de grensplaats Slavonski Brod. Hoewel het in het licht van Kroatische infiltraties in Bosnië-Herzegovina over de bij deze plaats gelegen brug over de grensrivier Sava verklaarbaar is dat Bosnisch-Servische eenheden de betreffende brug willen neutraliseren, is het onwaarschijnlijk dat JNA-leden hierbij een actieve rol hebben gespeeld. De Kroatische meldingen dienen vermoedelijk vooral om te onderstrepen dat de "Joegoslavische" legerleiding, in tegenstelling tot de officiële verklaringen, nog steeds actief betrokken is bij de strijd in Bosnië-Herzegovina.

Internationale vredesinspanningen

De Britse minister van Buitenlandse Zaken Hurd heeft de afgelopen dagen in het kader van het Britse EG-voorzitterschap een rondreis gemaakt door het voormalige Joegoslavië en tevens een bezoek gebracht aan Albanië. Het meest opmerkelijke resultaat was de verklaring van de Servische president Milosevic dat hij zich volledig achter het in Londen gesloten bestand opstelt en al zijn invloed zal aanwenden om de gemaakte afspraken te laten uitvoeren. Hurd steunde het verzoek van de Albanese regering voor de stationering van internationale waarnemers aan de Albanese-"Joegoslavische" grens. Overigens waarschuwde hij voor Servische en Kroatische pogingen om Bosnië-Herzegovina op te delen.

De arbitragecommissie van de EG-vredesconferentie onder leiding van de Franse jurist Badinter heeft zich uitgesproken over de vraag of het nieuwe Joegoslavië, bestaande uit Servië en Montenegro, zich met recht presenteert als de rechtsoptvolger van de "oude" Joegoslavische federatie. De commissie concludeert dat er geen sprake van is dat een aantal landen zich van de federatie heeft afgescheiden, maar dat deze is uiteengevallen. De kwestie van de rechtsoptvolging dient derhalve te worden beslist in onderling overleg tussen alle staten die hieruit zijn voortgekomen. Hoewel het advies niet politiek bindend is, is het vrijwel uitgesloten dat de EG-landen de aanspraken van Servië en Montenegro op dit punt zullen erkennen.

Het "Centraal-Europese Initiatief" (een informeel samenwerkingsverband tussen Oostenrijk, Italië, Hongarije, Tsjecho-Slowakije en Polen), heeft het afgelopen weekeinde Slovenië en Kroatië als nieuwe leden opgenomen. Ook Bosnië-Herzegovina werd als lid aanvaard, hetgeen gezien de onzekerheid over de politieke toekomst van het land verrassend is. De vertegenwoordigers van deze landen riepen op tot VN-maatregelen om de vluchtelingen uit Bosnië-Herzegovina te kunnen laten terugkeren. Overigens heeft de Oostenrijkse minister van Buitenlandse Zaken gepleit voor een "militaire optie" als het jongste bestand in die republiek mislukt.

Volgens Amerikaanse meldingen maakt Griekenland zich mogelijk schuldig aan schendingen van de sancties tegen "Joegoslavië" door de invoer van elektriciteit die wordt opgewekt door een centrale in Bosnië-Herzegovina. Deze leveranties verlopen via het Servische en Macedonische elektriciteitsnetwerk. Door de Griekse autoriteiten wordt ontkend dat het handelsembargo ook betrekking heeft op internationaal handelsverkeer via "Joegoslavisch" grondgebied.

De Roemeense president Iliescu heeft naar aanleiding van meldingen dat Roemenië de economische sancties tegen Servië/Montenegro heeft geschonden door olie-export via Roemeens grondgebied naar Servië mogelijk te maken, gesteld dat zijn regering geen volledige controle heeft over het totale verkeer over de Donau,

maar slechts over faciliteiten op Roemeens grondgebied en alle laad- en losplaatsen in Roemeense havens.

Conclusie/voorzicht

Hoewel er nieuwe afspraken zijn gemaakt over een staakt-het-vuren en het onder internationaal toezicht plaatsen van de zware wapens in Bosnië-Herzegovina, zijn er nog geen aanwijzingen dat het bestand daadwerkelijk wordt nageleefd. Alle partijen lijken zich in zekere mate schuldig te maken aan bestandsschendingen. Aangenomen moet worden dat de Serviërs met het door hen gepresenteerde vredesinitiatief vooral beogen hun internationale aanzien te verbeteren. Zelfs indien de overeengekomen onderhandelingen over de politieke toekomst van Bosnië-Herzegovina daadwerkelijk zullen worden gehouden, lopen de visies van Serviërs en Kroaten enerzijds en Moslims anderzijds over de toekomstige staatsordening dermate uiteen dat dergelijke gesprekken naar verwachting vruchteloos zullen blijken.